

Δημήτρης Φιλίας Εισήγηση 2007

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΑΣ

Επανάσταση και νεωτερικότητα. Σκέψεις γύρω από τη γαλλική ποίηση

Η εισήγηση προσπαθεί να ανιχνεύσει στοιχεία επαναστατικότητας και νεωτερικότητας σε μία διαδρομή που καλύπτει βασικούς σταθμούς της γαλλικής ποίησης από την αυγή του 19ου αιώνα μέχρι το μεσοπόλεμο του 20ου αιώνα.

Την επαύριο της πτώσης της Βαστίλλης, η επίπονη σταδιακή αποτίναξη των λογοκρατικών όρων, η καταδίκη ενός άγονου κλασικισμού που είχε αγνοήσει ολότελα τον άνθρωπο ως οντότητα που αποτυπώνεται στη ρομαντική ποίηση της οποίας η λέξη «ελευθερία» αποτελεί την κινητήρια δύναμη.

Στοιχεία επαναστατικότητας είχε και ο παρνασσισμός που διακήρυσσε την ανεξαρτησία της ποίησης από κάθε πολιτική, ηθική ή κοινωνική σκοπιμότητα τονίζοντας την πρωταρχική αξία της μορφής. Από την πλευρά της, η συμβολιστική ποίηση, εγκαταλείποντας οριστικά τον ακαδημαϊκό στίχο καθώς και τους παραδοσιακούς κανόνες της μετρικής, αναζητά επίμονα, μέσα από τις εικόνες του νοητού κόσμου, όλες εκείνες τις μυστικές «ανταποκρίσεις» που υφίστανται μεταξύ του δημιουργού και της φύσης.

Το νεωτερικό κίνημα που «γέννησαν» οι μεγάλοι πρόδρομοί του, Verlaine, Rimbaud, Baudelaire, Mallarmé, βρίσκει τη συνέχεια και την καταξίωσή του στην «καθαρή ποίηση» του Valéry και στην ποιητική πρωτοπορία του Apollinaire, οπαδού του φουτουρισμού. Όσο για τους γάλλους υπερρεαλιστές ποιητές, με μοναδικό τους όπλο τη συνεχή εξερεύνηση των πηγών της ποιητικής δραστηριότητας, σε συνδυασμό με τη συστηματική απογραφή των μέσων και των τρόπων της, προσπαθούν να αλλάξουν τον κόσμο μέσα από τη φαντασία, το όνειρο, την επιθυμία και το υποσυνείδητο.

Το ποίημα σε πρόζα και ο ελευθερωμένος στίχος που αναπτύσσονται στη γαλλική ποίηση στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και ο ελεύθερος στίχος που διαμορφώνεται στις αρχές του 20ου αιώνα, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι, σε σχέση με τα άλλα λογοτεχνικά είδη, η ποίηση είναι κατεξοχήν πρωτοποριακό είδος, κορυφαίο «εργαλείο» αναζήτησης και πειραματισμών.